

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης

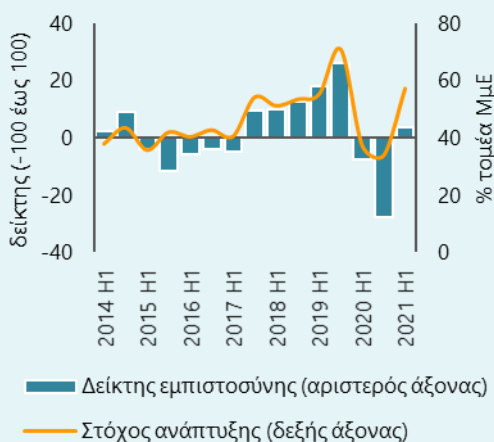
Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας Α' Εξάμηνο 2021

Ιούλιος 2021

Ταμείο Ανάκαμψης: Σημαντικό ενδιαφέρον από τις ΜμΕ αλλά και μεγάλα κενά ενημέρωσης

Δείκτης εμπιστοσύνης ΜμΕ ^[1]

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας Σημ.: Για την περίοδο πριν το 2011 η πορεία των μεταβλητών έχει εκτιμηθεί από μικρότερο δείγμα ερωτήσεων που έχει όμως υψηλή συσχέτιση με τις μεταβλητές.

Πίσω της μοιάζει να αφήνει η ελληνική οικονομία την οικονομική καθίζηση που προκάλεσε η πανδημία σύμφωνα με τον Δείκτη Εμπιστοσύνης των ΜμΕ, ο οποίος αυξήθηκε κατά 32 μονάδες το περασμένο εξάμηνο, περνώντας σε θετικό έδαφος (από -28 σε +4, έναντι +22 το 2019). Παράλληλα, αύξηση κατέγραψε το ποσοστό των ΜμΕ που προσβλέπει σε ανάπτυξη (από 34% σε 57%, έναντι 63% το 2019). Η ταχεία ανάκαμψη των δεικτών οφείλεται κυρίως στις μικρές και τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατέγραψαν αύξηση 36 και 41 μονάδων αντίστοιχα στον δείκτη εμπιστοσύνης. Τα παραπάνω δείχνουν πως, υπό την προϋπόθεση της επιτυχίας της εμβολιαστικής εκστρατείας και την απουσία νέων μεταλλάξεων της Covid-19, η ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας αναμένεται ισχυρή.

[1] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100). [2] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 - 0,5), Μικρές (0,5-2,5] και Μεσαίες (2,5 - 10)

Συνθήκες ζήτησης ΜμΕ ^[2]

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες παραμένει σε αρνητικό έδαφος αλλά σαφώς βελτιωμένος, από τις -44 στις -20 μονάδες. Οι προσδοκίες για την μελλοντική ζήτηση ωστόσο ανακάμπτουν πολύ δυναμικά, καθώς ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης από το -29 του προηγούμενου εξαμήνου αυξήθηκε στο +38, απέχοντας ελάχιστα από το ιστορικό υψηλό του (+42 το δεύτερο εξάμηνο του 2019). Η ανάκαμψη του δείκτη μελλοντικής ζήτησης είναι εμφανής σε όλους τους κλάδους και μεγέθη επιχειρήσεων, με τον βιομηχανικό κλάδο και τις μικρές επιχειρήσεις ωστόσο να αναμένουν την εντονότερη αύξηση της ζήτησης (+46 και +49 αντίστοιχα).

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100). Ως μελλοντική ζήτηση ορίζονται οι συνθήκες ζήτησης τους επόμενους 6 μήνες.

Προβλήματα Ρευστότητας

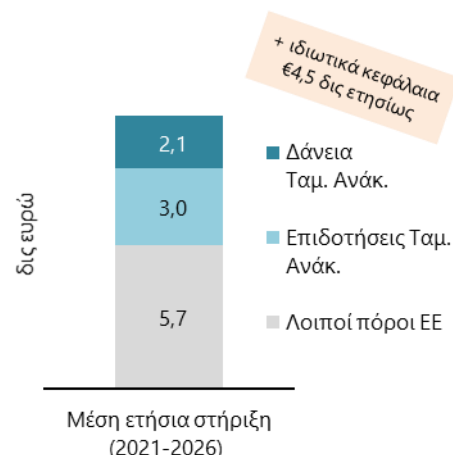
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Στην προ-πανδημίας τάση δείχνει να επιστρέφει σταδιακά το ποσοστό των επιχειρήσεων που ακολουθεί στρατηγικές επιβίωσης, καθώς μειώθηκε από 34% το προηγούμενο εξάμηνο σε 20%. Επιπλέον, το ποσοστό επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας παρέμεινε σχετικά σταθερό για τρίτο συνεχόμενο εξάμηνο (14,6% από 15% το προηγούμενο εξάμηνο), με την απόκλιση των μεγεθών από την κοινή τους τάση κατά τα δύο προηγούμενα εξάμηνα, να επιβεβαιώνει την επιτυχή στήριξη της ρευστότητας των επιχειρήσεων κατά την περίοδο των lockdown. Κάπως εντονότερα του μέσου όρου προβλήματα ρευστότητας δείχνουν να αντιμετωπίζουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (23% του τομέα), παραμένοντας ωστόσο σε καλύτερη κατάσταση σε σχέση με το 2018.

Ταμείο Ανάκαμψης: Διαθέσιμη Στήριξη προς την Ελλάδα

Τη διαφαινόμενη ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας θα στηρίξουν οι πόροι που έχουν εξασφαλιστεί μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης της ΕΕ, οι οποίοι ουσιαστικά διπλασιάζουν τη διαθέσιμη χρηματοδότηση μέσω ΕΣΠΑ για την επόμενη εξαετία. Σύμφωνα με το σχέδιο που έχει υποβάλει η Ελλάδα, μέσω του Ταμείου είναι διαθέσιμα:

- €18,2 δις επιδοτήσεων, με το μεγαλύτερο μέρος να ενισχύει έμμεσα τις ΜμΕ (υποδομές, μεταρρυθμίσεις)
- €12,7 δις δανείων με ευνοϊκούς όρους τα οποία χρηματοδοτούν έως 50% του κόστους σε πέντε τύπους επενδύσεων (ψηφιακές, πράσινες, καινοτομίας, εξωστρέφειας, μεγέθυνσης/συνεργασίες) με ελάχιστη ίδια συμμετοχή 20% (το υπόλοιπο 30% συμπληρώνεται δυναμικά με τραπεζικό δανεισμό)
- παράλληλα κινητοποιούνται ιδιωτικά κεφάλαια της τάξης των €26,5 δις για συγχρηματοδότηση των άνω δράσεων.

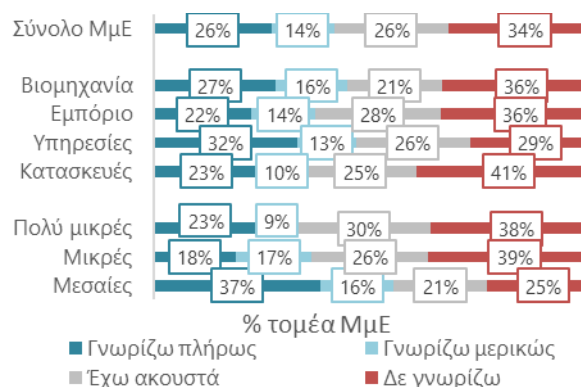

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παρά τα σημαντικά δυναμικά οφέλη για τις επιχειρήσεις, η έρευνα της ΕΤΕ αποκαλύπτει ότι μόλις το 14% των ΜμΕ έχει πλήρη γνώση των διαθέσιμων δράσεων του Ταμείου Ανάκαμψης ενώ το 1/3 του τομέα δηλώνει ότι δεν το γνωρίζει.

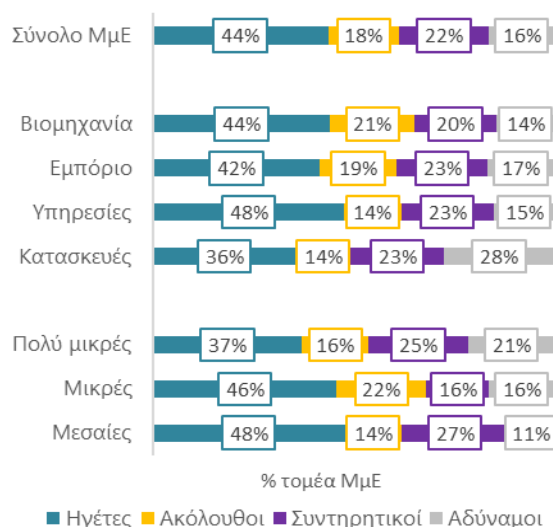
Η εικόνα είναι παρόμοια σε όλους τους κλάδους, ενώ όσον αφορά τα μεγέθη επιχειρήσεων, οι μεσαίες επιχειρήσεις εμφανίζουν μεγαλύτερη εξοικείωση (με το 1/2 του τομέα να έχει ικανοποιητική ενημέρωση, έναντι 1/3 των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων).

Εξοικείωση με Ταμείο Ανάκαμψης

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Διάθεση χρήσης Ταμείου Ανάκαμψης

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παράλληλα, οι ελληνικές ΜμΕ παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις όσον αφορά το βαθμό ετοιμότητας για την αξιοποίηση του Ταμείου Ανάκαμψης. Με κριτήριο i) τον βαθμό ενημέρωσης σχετικά με το Ταμείο και ii) τη διάθεση για επένδυση, οι ΜμΕ θα μπορούσαν να χωριστούν σε 4 κατηγορίες:

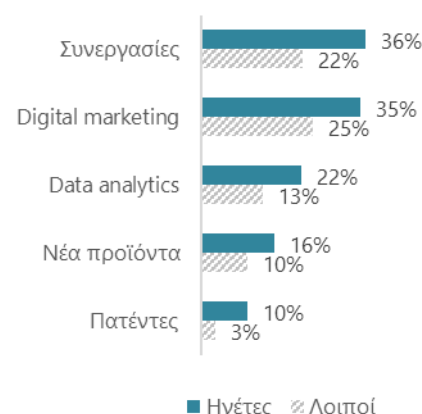
- Ηγέτες (44% του τομέα): Γνωρίζουν το Ταμείο Ανάκαμψης και δηλώνουν ότι θα το αξιοποιήσουν
- Ακόλουθοι (18%): Δε γνωρίζουν το Ταμείο, παρότι σχεδιάζουν επενδύσεις που θα μπορούσαν να ενταχθούν σε αυτό
- Συντηρητικοί (22%): Γνωρίζουν το Ταμείο, αλλά δεν επιθυμούν να το αξιοποιήσουν
- Αδύναμοι (16%): Δε γνωρίζουν το Ταμείο ούτε σχεδιάζουν κάποια σχετική επένδυση

Σημειώνεται ότι τα 2/3 των ΜμΕ που έχουν κάποια γνώση του Ταμείου Ανάκαμψης, δηλώνουν ότι θα το αξιοποιήσουν.

Εξετάζοντας τα βασικά χαρακτηριστικά που διακρίνουν τις άνω κατηγορίες, διαπιστώνουμε πως οι Ηγέτες επιχειρηματίες διαχρονικά υιοθετούν ενεργητική μακροπρόθεσμη στρατηγική, καθώς

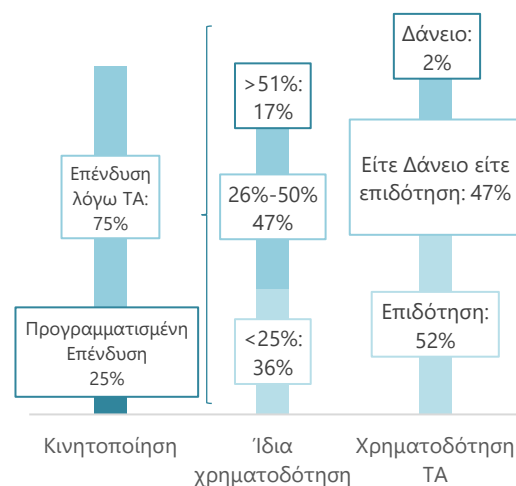
- επενδύουν περισσότερο σε εξειδικευμένα ψηφιακά εργαλεία όπως digital marketing (35% έναντι 25% των υπολοίπων) και Data analytics (22% έναντι 13% των υπολοίπων)
- επιδιώκουν συνεργασίες (36% έναντι 22% των υπολοίπων), και είναι οι μόνοι που συμμετέχουν σε clusters
- αναπτύσσουν σε μεγαλύτερο βαθμό νέα προϊόντα ενώ το 10% έχει κατοχυρώσει πατέντα (έναντι μόλις 3% των λοιπών).

Ηγέτες: Χαρακτηριστικά

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ηγέτες: Μείγμα χρηματοδότησης

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ηγέτες: Επενδυτικές Προτιμήσεις

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Σημαντικό για τη συνεισφορά του Ταμείου Ανάκαμψης είναι το γεγονός ότι οι παραπάνω επιχειρήσεις το αντιμετωπίζουν κυρίως σαν ευκαιρία επιπλέον επενδύσεων, καθώς το 75% αυτών (33% του συνόλου των ΜμΕ) δηλώνει πως κινητοποιείται ακριβώς λόγω της ύπαρξης του Ταμείου (κάτι που ουσιαστικά ενισχύει το μακροοικονομικό αποτύπωμα του Ταμείου). Ενδεικτικό της σοβαρότητας των σχεδιαζόμενων εγχειρημάτων, είναι το γεγονός ότι άνω των 2/3 των επιχειρήσεων δηλώνει έτοιμο να συνεισφέρει ίδια κεφάλαια που θα υπερβαίνουν το ελάχιστο όριο (20%), ενώ σχεδόν το 1/2 δηλώνει διατεθειμένο να αξιοποιήσει τα σχετιζόμενα δάνεια. Ωστόσο, παρά τη δηλωμένη αποφασιστικότητά τους, ένα ελάχιστο ποσοστό των ΜμΕ (7%) που έχουν κινητοποιηθεί επενδυτικά λόγω Ταμείου έχει σχηματισμένο επενδυτικό πλάνο – κάτι που συνεπάγεται αυξημένες ανάγκες «τεχνικής» υποστήριξης.

Όσον αφορά τον τύπο των προγραμματιζόμενων δράσεων, οι ανάγκες και επιθυμίες των επιχειρήσεων φαίνεται να καλύπτουν όλο το φάσμα των επενδύσεων που μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση από το Ταμείο Ανάκαμψης. Ειδικότερα, το 27% δηλώνει ότι σχεδιάζει να καταθέσει σχέδιο για ψηφιακές επενδύσεις, ακολουθούμενες από επενδύσεις σχετικές με την αύξηση μεγέθους (20%). Ψηλά στις προτιμήσεις είναι και οι πράσινες επενδύσεις (15%) ακολουθούμενες από επενδύσεις εξωστρέφειας (14%), καινοτομίας (12%) και ανάπτυξης συνεργασιών (12%).

Αξίζει να σημειωθεί πως δεν παρατηρείται ιδιαίτερη διαφοροποίηση εντός των κλάδων ή των μεγεθών επιχειρήσεων ως προς τις κατηγορίες προγραμματιζόμενων επενδύσεων.

Προχωρώντας στην κατηγορία των ΜμΕ που χαρακτηρίστηκαν ως «ακόλουθοι», παρατηρούμε ότι έχουν γενικά καλές επιδόσεις και είναι επενδυτικά ενεργοί, ωστόσο εστιάζουν κυρίως σε βραχυπρόθεσμες στρατηγικές. Ενδεικτικά, όσον αφορά τις ψηφιακές επενδύσεις, ενώ συμμετέχουν δυναμικά στα αρχικά στάδια ψηφιοποίησης (36% έχει e-shop έναντι 16% των λοιπών ΜμΕ), δεν έχουν επεκταθεί σε πιο εξελιγμένα συστήματα αύξησης παραγωγικότητας όπως data analytics. Η στάση αυτή είναι ενδεικτική της τάσης τους να ακολουθούν τις εξελίξεις – κάτι που πιθανόν θα μπορούσε να ερμηνεύσει την άγνοιά τους για τις προοπτικές που ανοίγονται μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, παρόλο που σχεδιάζουν επενδύσεις συμβατές με τις επιλέξιμες δράσεις (όπως, πράσινη ανάπτυξη και ψηφιοποίηση).

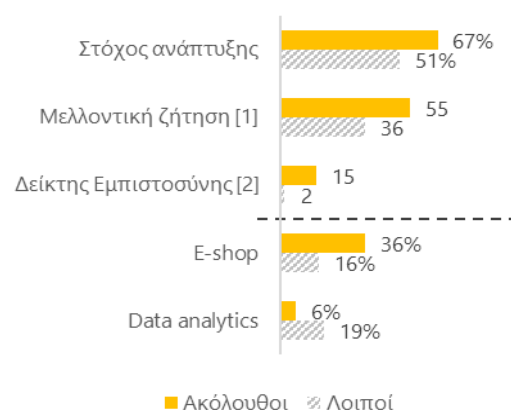
Οι «συντηρητικές» ΜμΕ διαχρονικά φαίνεται να έχουν ως προτεραιότητα την σταθερότητα έναντι της ανάπτυξης, ενώ γενικά ακολουθούν παθητικές στρατηγικές χαμηλού ρίσκου. Χαρακτηριστικό είναι πως σε μεγάλο βαθμό επέλεξαν να μην κάνουν χρήση εργαλείων αντιμετώπισης της πανδημίας που συνεπάγονταν υποχρεώσεις μελλοντικής αποπληρωμής (πχ επιστρεπτέα προκαταβολή), ακόμα και όταν μια ένεση ρευστότητας θα τους ήταν χρήσιμη.

Η παθητική στρατηγική που ακολουθούν φαίνεται να μην τους έχει στοιχίσει ως τώρα, καθώς οι επιδόσεις τους δεν διαφέρουν σημαντικά από τις ΜμΕ «ηγέτες», ωστόσο αν δεν εκμεταλλευθούν τις αναπτυξιακές ευκαιρίες που ανοίγονται στο άμεσο μέλλον, κινδυνεύουν να εμφανίζουν έλλειμμα παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας.

Όσον αφορά τους λόγους που επιλέγουν να μην χρησιμοποιήσουν το Ταμείο Ανάκαμψης, η πλειοψηφία των συντηρητικών ΜμΕ δηλώνει πως οι δράσεις του δεν ταιριάζουν με την επιχείρηση (43%), ακολουθούμενο από την έλλειψη επενδυτικού ενδιαφέροντος (35%).

Χαρακτηριστικό είναι ωστόσο ότι αυτή η κατηγορία ΜμΕ απορρίπτει το ενδεχόμενο αξιοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης, χωρίς να έχει ενημερωθεί επαρκώς, αφού το 46% του τομέα δηλώνει πως δεν γνωρίζει τις ακριβείς δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης.

Ακόλουθοι: Χαρακτηριστικά

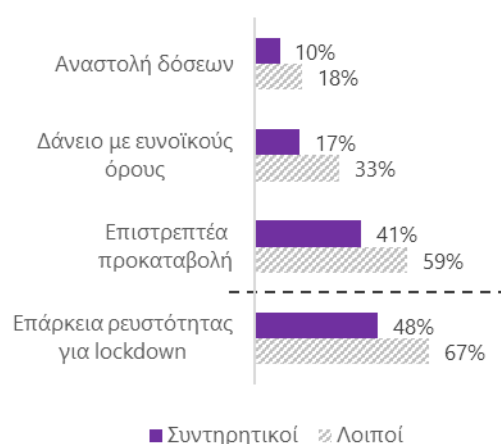

[1] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων, για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100). Ως μελλοντική ζήτηση ορίζονται οι συνθήκες ζήτησης τους επόμενους 6 μήνες.

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

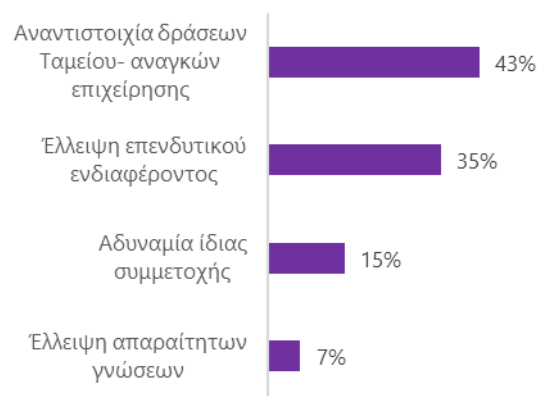
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Συντηρητικοί: Χαρακτηριστικά

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Συντηρητικοί: Λόγοι μη χρήσης Ταμείου Ανάκαμψης

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Οι ΜμΕ που κατηγοριοποιήθηκαν ως «αδύναμες» είναι εκείνες που χτυπήθηκαν εντονότερα από την πανδημία. Ενδεικτικό είναι πως ο Δείκτης Εμπιστοσύνης τους παραμένει σε αρνητικό επίπεδο (-9 έναντι 4 για τις λοιπές ΜμΕ). Οι επιχειρήσεις αυτές χρησιμοποίησαν τα χρηματοδοτικά εργαλεία της πανδημίας κατά κύριο λόγο προκειμένου να καλύψουν ευρύτερες αδυναμίες τους όσον αφορά τη λήψη χρηματοδότησης.

Η συνολική αδυναμία που τις χαρακτηρίζει τους οδηγεί σε χαμηλό ενδιαφέρον για επενδύσεις και ως εκ τούτου χαμηλή διάθεση αξιοποίησης του Ταμείου Ανάκαμψης.

Αδύναμοι: Χαρακτηριστικά

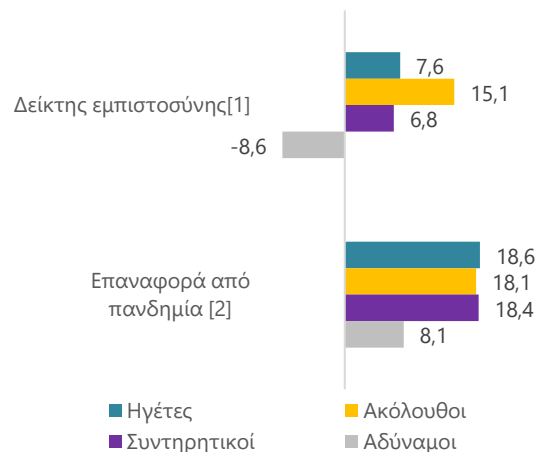

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Επιδόσεις αποφασισμένων και δυνητικών χρηστών Ταμείου Ανάκαμψης

Συνοψίζοντας, οι βασικές ανάγκες που αναδεικνύονται μέσω της έρευνας της ΕΤΕ είναι αρχικά i) η έγκαιρη ενημέρωση και ενεργοποίηση ενός ευρύτερου φάσματος ΜμΕ σχετικά με τις δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, καθώς και ii) η «τεχνική στήριξη» (κυρίως όσον αφορά την κατάρτιση επιχειρηματικών σχεδίων) για τις ΜμΕ που δηλώνουν έτοιμες να προχωρήσουν στην αξιοποίησή του. Η ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση αυτών των προαπαιτούμενων:

- Αφενός, θα στηρίξει τους νικητές της επόμενης μέρας, καθώς το αναπτυξιακό περιβάλλον της επόμενης δεκαετίας θα ανοίξει τη ψαλίδα απόδοσης ανάμεσα στις δυναμικές επιχειρήσεις και σε εκείνες που θα επιλέξουν να μείνουν πίσω.
- Αφετέρου θα προσδιορίσει το ποσοστό των ΜμΕ που θα αξιοποιήσουν τελικά το Ταμείο Ανάκαμψης (με το εκτιμηθέν δυνητικό ποσοστό χρήσης του Ταμείου να εμφανίζει μεγάλο εύρος, από 44% ως 84%), αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα στο συγκεκριμένο μερίδιο του επιχειρηματικού τομέα. Συνεπώς, θα κρίνει σε μεγάλο βαθμό το μακροοικονομικό αποτύπωμα του Σχεδίου Ανάκαμψης στην ελληνική οικονομία – το οποίο αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία ευρείας ενδυνάμωσης της παραγωγικής βάσης της χώρας.

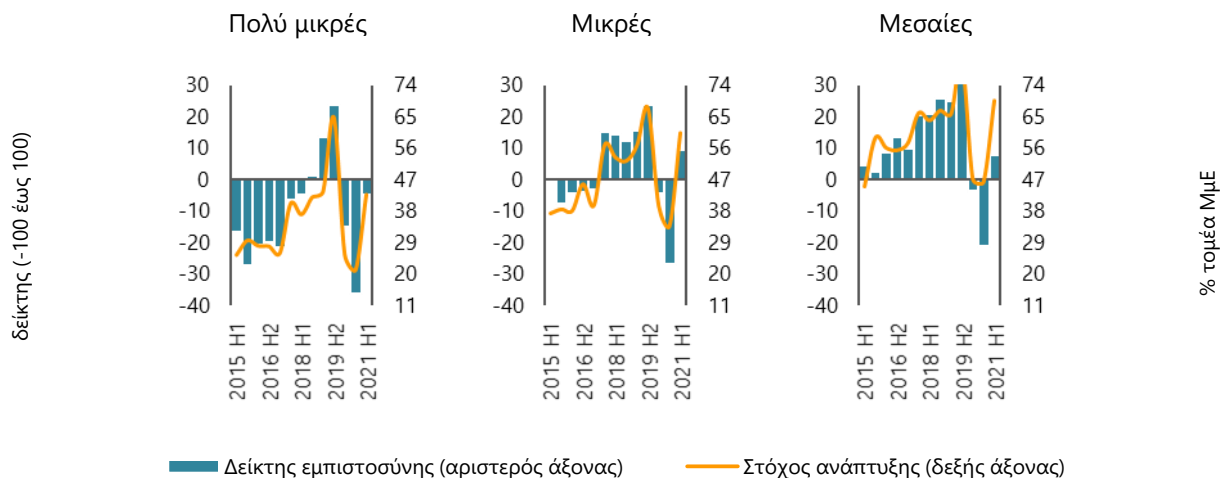
[1] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

[2] % Επιχειρήσεων που έχουν ανακτήσει το επίπεδο πωλήσεων του 2019

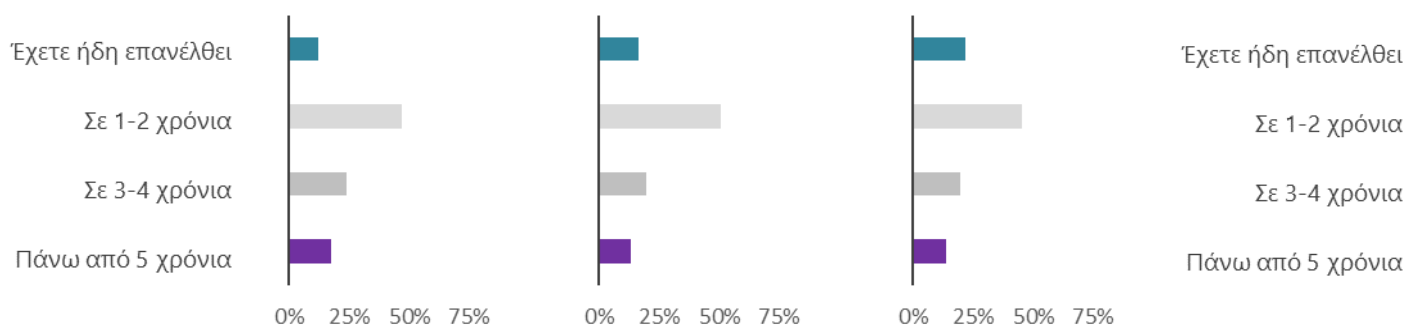
Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Παράρτημα Ι: Ανάλυση ανά μέγεθος ^[1]

Δείκτης εμπιστοσύνης

Εκτιμώμενη επαναφορά πωλήσεων σε επίπεδα 2019

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5), Μικρές (0,5 – 2,5) και Μεσαίες (2,5 – 10)

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

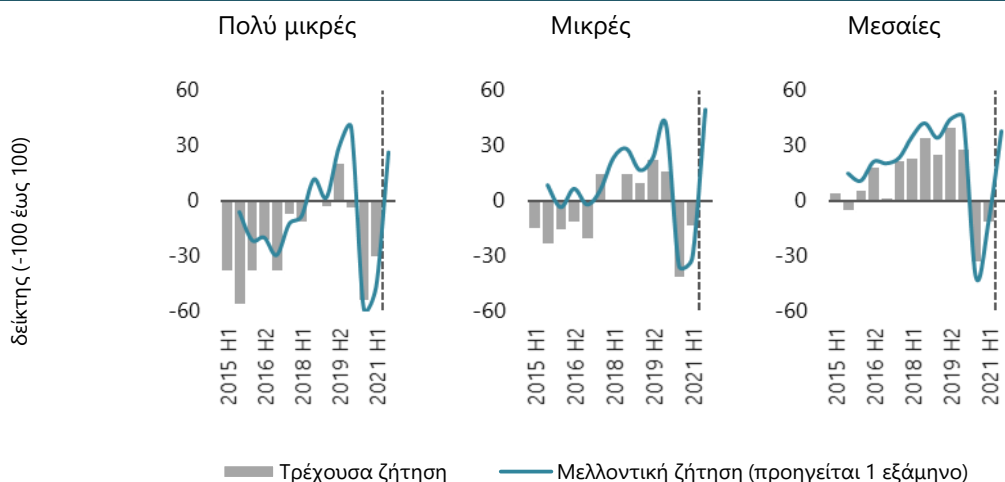
Σε τροχιά ανάκαμψης βρίσκονται οι επιχειρήσεις κάθε μεγέθους, με τις πολύ μικρές επιχειρήσεις ωστόσο να καταγράφουν την μικρότερη δυναμική τόσο στον δείκτη εμπιστοσύνης, όσο και στο ποσοστό επιχειρήσεων που ακολουθεί στρατηγική ανάπτυξης. Όσον αφορά την πορεία πωλήσεων η πλειοψηφία των επιχειρήσεων κάθε μεγέθους πιστεύει πως θα χρειαστούν 1-2 χρόνια ώστε αυτές να επιστρέψουν στο επίπεδο του 2019. Αναλυτικότερα:

Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις παραμένει σε αρνητικό έδαφος, στο -5 (από -36 το προηγούμενο εξάμηνο). Το ποσοστό του τομέα που ακολουθεί στρατηγικές ανάπτυξης διαμορφώθηκε στο 43% (+22% από το προηγούμενο εξάμηνο). Το 12% των επιχειρήσεων του τομέα δηλώνει πως οι πωλήσεις του έχουν επιστρέψει ήδη στα επίπεδα του 2019, με τη πλειοψηφία (47%) να δηλώνει πως θα χρειαστούν 1-2 χρόνια για να επανέλθουν (24% σε 3-4 χρόνια, 17% σε πάνω από 5 χρόνια.)

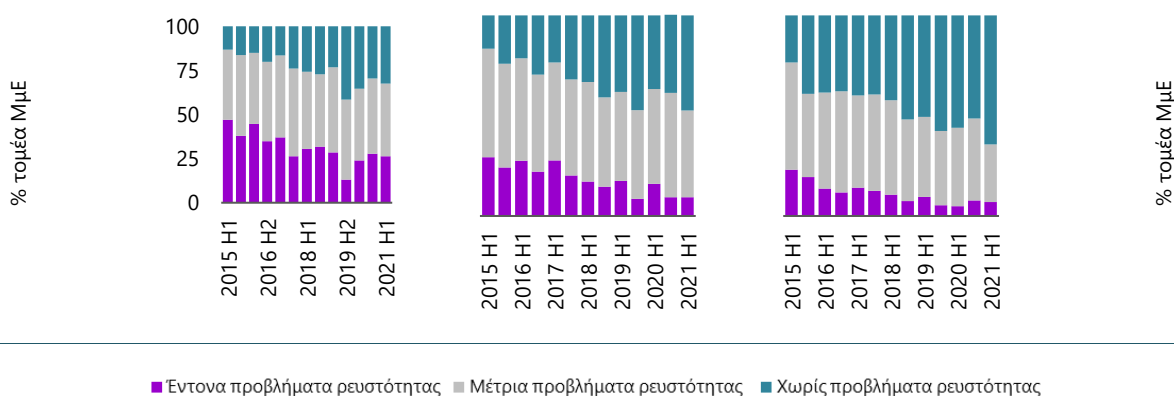
Μικρές επιχειρήσεις: 36 μονάδες αυξήθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις μικρές επιχειρήσεις, βρισκόμενος πλέον στο 9, ενώ πλέον το 61% του τομέα δηλώνει πως ακολουθεί στρατηγική ανάπτυξης. Οι πωλήσεις για το 17% των μικρών επιχειρήσεων έχει ήδη επανέλθει στα επίπεδα του 2019, με το 51% να δηλώνει πως οι πωλήσεις του θα έχουν επανέλθει σε 1-2 χρόνια (19% σε 3-4 χρόνια, 13% σε πάνω από 5 χρόνια).

Μεσαίες επιχειρήσεις: Στις 8 μονάδες διαμορφώθηκε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις μεσαίες επιχειρήσεις (αύξηση 29 μονάδων) και στο 70% το ποσοστό των επιχειρήσεων που ακολουθούν στρατηγική ανάπτυξης. Οι πωλήσεις του 22% του τομέα έχουν επανέλθει στο επίπεδο του 2019, με το 45% να υπολογίζει πως θα έχει επανέλθει σε 1-2 χρόνια (20% σε 3-4 χρόνια, 14% σε πάνω από 5 χρόνια).

Εξέλιξη ζήτησης

Πρόβλημα ρευστότητας

[1] Τα μεγέθη των επιχειρήσεων στην παρούσα ενότητα διακρίνονται βάσει του κύκλου εργασιών τους ως εξής (σε εκ. €): Πολύ μικρές (0 – 0,5], Μικρές (0,5 – 2,5] και Μεσαίες (2,5 – 10]

[2] Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Εξετάζοντας τις βασικές παραμέτρους του δείκτη εμπιστοσύνης παρατηρείται βελτίωση της τρέχουσας ζήτησης για όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων, με δυναμική άνοδο των εκτιμήσεων τους για το ερχόμενο εξάμηνο (μελλοντική ζήτηση). Μείωση παρουσιάζει το ποσοστό των επιχειρήσεων με προβλήματα ρευστότητας για όλα τα μεγέθη επιχειρήσεων.

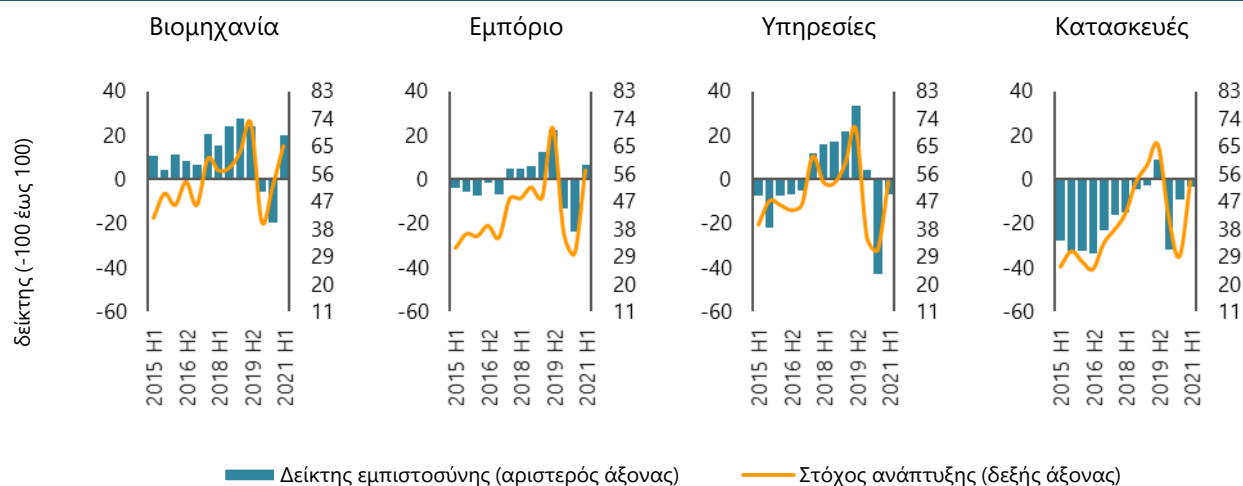
Πολύ μικρές επιχειρήσεις: Κατά 24 μονάδες βελτιώθηκε ο δείκτης ζήτησης για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, φτάνοντας στις -31 μονάδες. Δυναμική αναμένεται η βελτίωση στη ζήτηση το επόμενο εξάμηνο, αφού ο σχετικός δείκτης καταγράφει αύξηση 73 μονάδων και βρίσκεται πλέον στις 26 μονάδες. Το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας διαμορφώθηκε στο 26% (από 28% το προηγούμενο εξάμηνο).

Μικρές επιχειρήσεις: Η τρέχουσα ζήτηση για τις μικρές επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στο -14 (βελτίωση 28 μονάδων σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο), ενώ η μελλοντική ζήτηση κατέγραψε αύξηση 81 μονάδων, φτάνοντας στο ιστορικό υψηλό της (49 μονάδες). Το 9% του τομέα αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα ρευστότητας ποσοστό ίδιο με το προηγούμενο εξάμηνο.

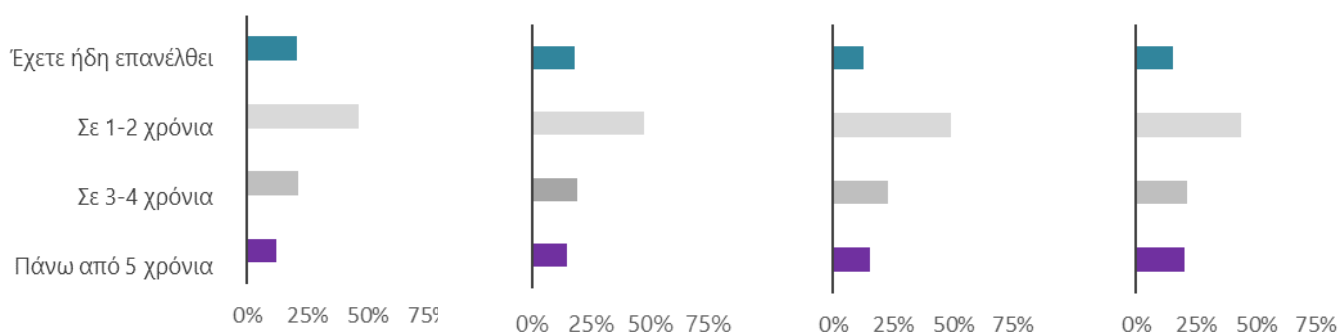
Μεσαίες επιχειρήσεις: Στο -12 διαμορφώνεται η τρέχουσα ζήτηση για τις μεσαίες επιχειρήσεις (βελτίωση 22 μονάδων σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο) και στο 38 η μελλοντική ζήτηση (βελτίωση 49 μονάδων σε σχέση με το προηγούμενο εξάμηνο). Το ποσοστό των επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας διαμορφώνεται στο 7% (έναντι 8% το προηγούμενο εξάμηνο).

Παράρτημα II: Ανάλυση ανά κλάδο

Δείκτης εμπιστοσύνης

Εκτιμώμενη επαναφορά πωλήσεων σε επίπεδα 2019

Ο δείκτης αντιστοιχεί στο καθαρό ισοζύγιο των απαντήσεων για μείωση (-100), σταθερότητα (0) και αύξηση (+100).

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Ανάμικτη είναι η εικόνα στον δείκτη εμπιστοσύνης κατά κλάδο αφού Βιομηχανία και Εμπόριο πέρασαν σε θετικό έδαφος, ενώ Υπηρεσίες και Κατασκευές, παρά τη βελτίωση, παραμένουν σε αρνητικό. Σε όλους τους κλάδους η πλειοψηφία των επιχειρήσεων περιμένει οι πωλήσεις τους να επανέλθουν στα επίπεδα του 2019 σε 1-2 χρόνια.

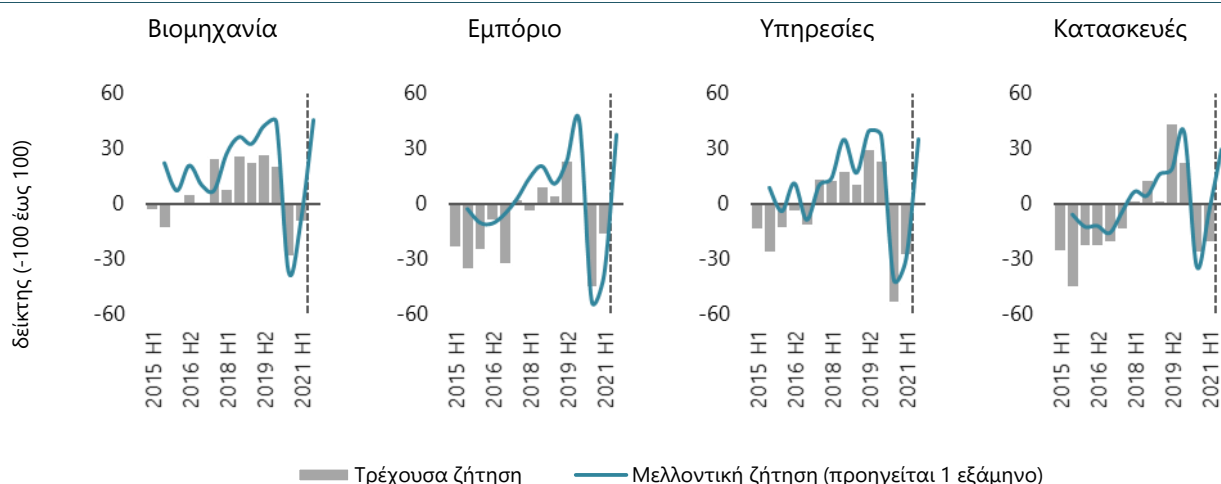
Βιομηχανία: Αύξηση 41 μονάδων κατέγραψε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τη βιομηχανία, βρισκόμενος πλέον στις 21 μονάδες, με το 65% των επιχειρήσεων να ακολουθούν στρατηγικές ανάπτυξης. Οι πωλήσεις του 21% των επιχειρήσεων έχουν ήδη επανέλθει στα επίπεδα του 2019, με το 46% να υπολογίζει ότι θα περάσουν 1-2 χρόνια πριν επανέλθει.

Εμπόριο: Στις 7 μονάδες διαμορφώνεται ο δείκτης εμπιστοσύνης για το εμπόριο (αύξηση 31 μονάδων), ενώ το 57% του κλάδου ακολουθεί στρατηγικές ανάπτυξης. Το 18% του κλάδου έχει ήδη πωλήσεις στα επίπεδα του 2019 ενώ το 48% υπολογίζει πως θα περάσουν 1-2 χρόνια για να επανέλθει στα προ πανδημίας επίπεδα.

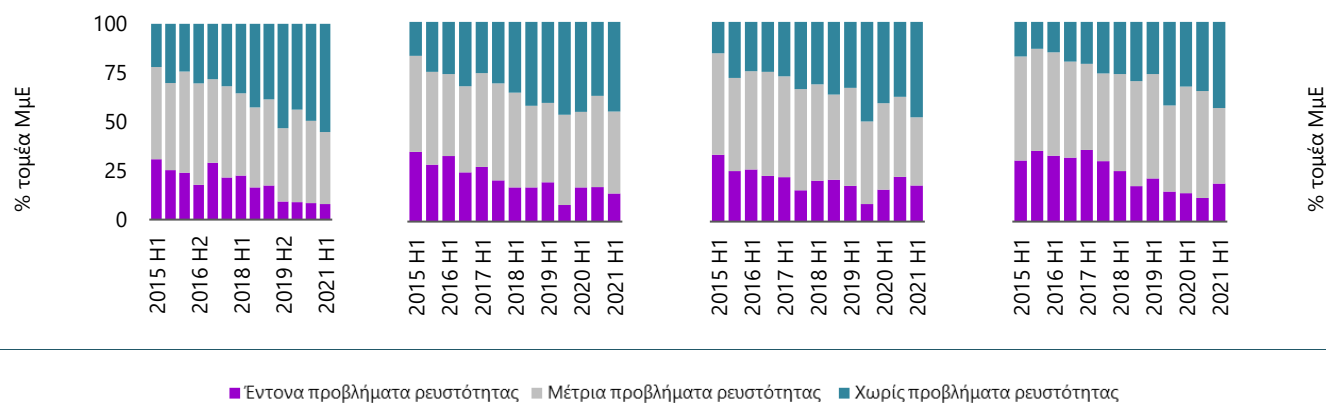
Υπηρεσίες: Σε αρνητικό έδαφος παρέμεινε ο δείκτης εμπιστοσύνης για τις υπηρεσίες παρά τη βελτίωση του (-7 από -44), ενώ το 54% του κλάδου ακολουθεί στρατηγικές ανάπτυξης. Το 13% του κλάδου δηλώνει πως οι πωλήσεις του έχουν ήδη επανέλθει στα επίπεδα του 2019, ενώ το 49% δηλώνει πως θα περάσουν 1-2 χρόνια για να γίνει αυτό.

Κατασκευές: Τη μικρότερη αύξηση στον δείκτη εμπιστοσύνης σημείωσαν οι κατασκευές (από το -9 στο -4), ενώ το 54% του κλάδου ακολουθεί πλέον στρατηγικές ανάπτυξης. Το 15% του κλάδου έχει ήδη πωλήσεις στα επίπεδα του 2019, ενώ το 44% θεωρεί πως θα περάσουν 1-2 χρόνια προτού επανέλθει.

Εξέλιξη Ζήτησης

Πρόβλημα ρευστότητας

Πηγή: Έρευνα συγκυρίας Εθνικής Τράπεζας

Βελτίωση στις συνθήκες ζήτησης υπήρξε για όλους τους κλάδους, παρά το γεγονός ότι ο αντίστοιχος δείκτης παρέμεινε σε αρνητικό έδαφος. Δυναμική ανάκαμψη για όλους τους κλάδους το ερχόμενο εξάμηνο δείχνει ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης. Διαφοροποιήσεις παρουσιάζουν οι κλάδοι ως προς το ποσοστό επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας.

Βιομηχανία: Βελτίωση 19 μονάδων κατέγραψε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης για τη βιομηχανία και βρίσκεται πλέον στο -10. Έντονη βελτίωση περιμένει ο κλάδος το ερχόμενο εξάμηνο καθώς ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης κατέγραψε ιστορικό υψηλό και βρίσκεται στις 46 μονάδες. Σταθερό έμεινε το ποσοστό επιχειρήσεων με έντονα προβλήματα ρευστότητας στο 8%

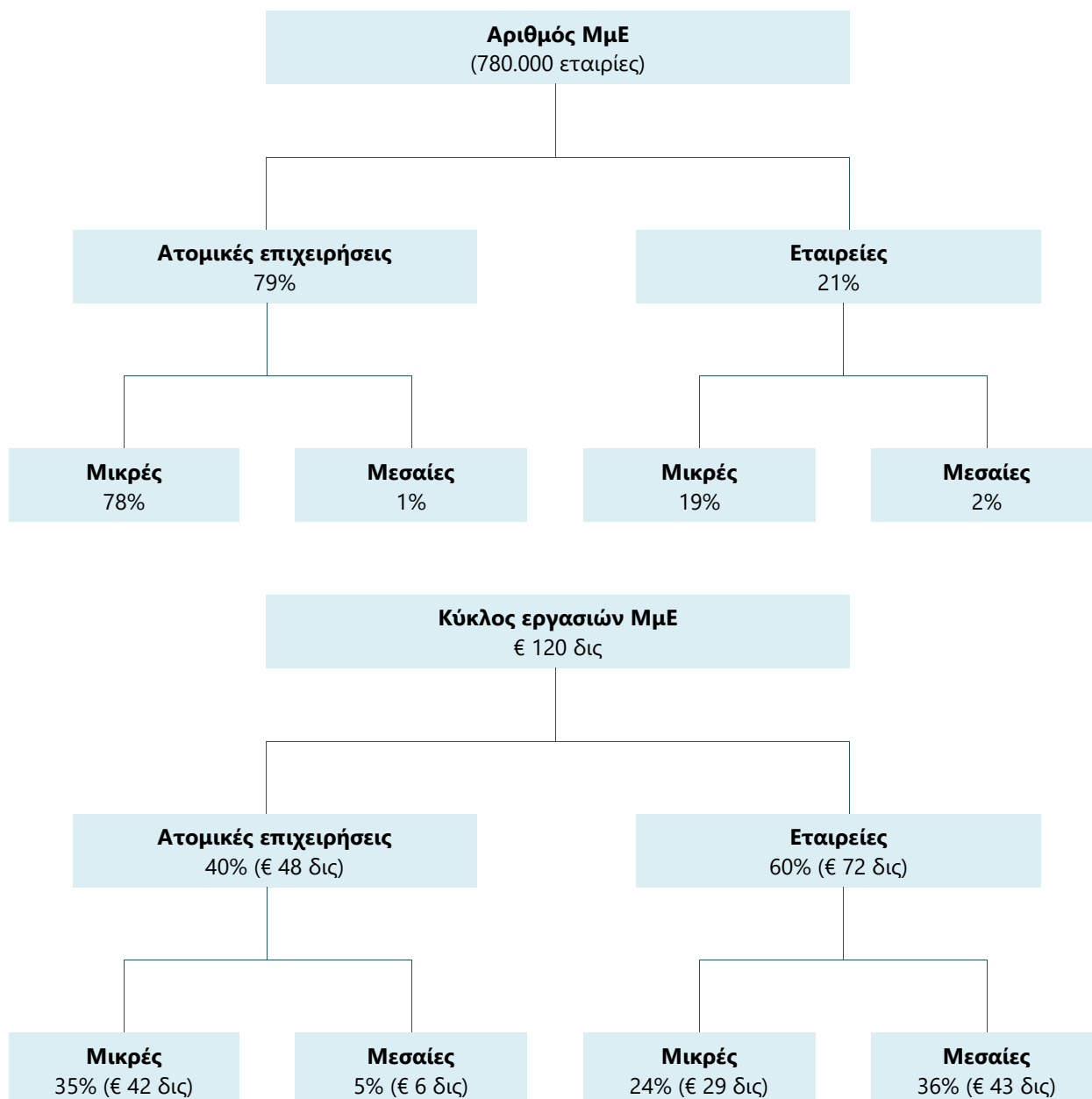
Εμπόριο: Στο -17 διαμορφώθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης (από -46 το προηγούμενο εξάμηνο). Στις 37 μονάδες έφτασε ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης, από -39 που βρισκόταν το προηγούμενο εξάμηνο. Το 14% του κλάδου αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα ρευστότητας (από 17% το προηγούμενο εξάμηνο).

Υπηρεσίες: Στο -28 διαμορφώθηκε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης του κλάδου (από -54 το προηγούμενο εξάμηνο). Βελτίωση αναμένεται σύμφωνα με το δείκτη μελλοντικής ζήτησης που βρίσκεται στις 35 μονάδες (βελτίωση 65 μονάδων). Μικρή μείωση του ποσοστού των επιχειρήσεων με προβλήματα ρευστότητας από το 22% στο 18%.

Κατασκευές: Βελτίωση επέδειξε ο δείκτης τρέχουσας ζήτησης για τον κλάδο, αφού από το -27 έφτασε στο -21. Περαιτέρω βελτίωση περιμένει ο κλάδος το επόμενο εξάμηνο αφού, από το -4 ο δείκτης μελλοντικής ζήτησης έφτασε τις 30 μονάδες. Αύξηση κατέγραψε το ποσοστό επιχειρήσεων με προβλήματα ρευστότητας από το 12% στο 19%.

Παράρτημα III: Μεθοδολογία

Χαρτογράφηση του τομέα των ΜμΕ στην Ελλάδα

* Για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζονται: μικρές οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών χαμηλότερο του €1 εκατ. και μεσαίες οι επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών μεταξύ €1 εκατ. και €10 εκατ.. * Στην άνω χαρτογράφηση τα χαρακτηριστικά κάθε κατηγορίας προσεγγίστηκαν βάσει κατηγοριοποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που διακρίνει τις επιχειρήσεις βάσει αριθμού εργαζομένων (μικρές: έως 10 εργαζόμενοι και μεσαίες: 10-50 εργαζόμενοι).

Πηγή: Ευρωπαϊκή επιτροπή (SBA Factsheet 2015), Eurostat, ΕΛΣΤΑΤ. (Διαρθρωτική Έρευνα Επιχειρήσεων 2015), Εκτιμήσεις ΕΤΕ

- Οι σχεδόν 780,000 ΜμΕ στην Ελλάδα συνεισφέρουν ετησίως κύκλο εργασιών της τάξης των €120 δις
- Τα 4/5 των ΜμΕ αντιστοιχούν σε ατομικές επιχειρήσεις, οι οποίες καλύπτουν αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο του εγχώριου εταιρικού τομέα (έναντι μόλις 1/2 του εταιρικού τομέα στην Ευρώπη).
- Αν και σε αριθμό υπερτερούν οι ατομικές επιχειρήσεις, το μεγαλύτερο μερίδιο του κύκλου εργασιών (της τάξης του 60%) παράγεται από εταιρείες διάφορων νομικών μορφών (ΑΕ, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ κτλ.).

Περιγραφή δείγματος

Κατανομή αριθμού εταιρειών δείγματος ^[1]					
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	44	41	41	10	136
2: (0,1 – 0,5]	37	38	43	11	129
3: (0,5 – 1,0]	21	26	25	10	82
4: (1,0 – 2,5]	26	25	25	10	86
5: (2,5 – 5,0]	26	25	23	12	86
6: (5,0 – 10,0]	26	25	24	7	82
Σύνολο ΜμΕ	180	180	181	60	601

[1] Ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των στοιχείων υπάρχει πιθανότητα αποκλίσεων της τάξης του 10%

Σύνθεση εταιρικού τομέα ΜμΕ ^[2] (βάσει κύκλου εργασιών)					
Κύκλος εργασιών (εκατ. €)	Βιομηχανία	Εμπόριο	Υπηρεσίες	Κατασκευές	Σύνολο ΜμΕ
1: (0 – 0,1]	7%	7%	7%	2%	23%
2: (0,1 – 0,5]	6%	6%	7%	2%	21%
3: (0,5 – 1,0]	3%	4%	4%	2%	14%
4: (1,0 – 2,5]	4%	4%	4%	2%	14%
5: (2,5 – 5,0]	4%	4%	4%	2%	14%
6: (5,0 – 10,0]	4%	4%	4%	1%	14%
Σύνολο ΜμΕ	30%	30%	30%	30%	100%

[2] Σταθμισμένος μέσος όρος τελευταίας δεκαετίας

Πηγές: Μητρώο επιχειρήσεων ΕΛ.Στατ. (2007), ICAP database, Eurostat, εκτιμήσεις Εθνικής Τράπεζας

➤ Η ανάλυση αφορά δείγμα επιχειρήσεων με κύκλο εργασιών έως €10 εκατ., τις οποίες για τους σκοπούς της ανάλυσης ορίζουμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ).

➤ Η επιλογή των εταιρειών έγινε μέσω διαστρωματικής δειγματοληψίας (stratified sampling method), κατά τα πρότυπα αντίστοιχων ερευνών που πραγματοποιούνται από διεθνείς οργανισμούς. Ειδικότερα, επιλέχθηκαν συνολικά 627 εταιρείες, με τρόπο τέτοιο ώστε να κατανέμονται ομοιόμορφα βάσει δύο βασικών παραγόντων: την τάξη του κύκλου εργασιών (6 τάξεις μεγέθους) και τον κλάδο δραστηριοποίησης (Βιομηχανία, Εμπόριο, Υπηρεσίες, Κατασκευές).

➤ Προκειμένου να προκύψουν συμπεράσματα αντιπροσωπευτικά του εταιρικού τομέα ΜμΕ, πραγματοποιήθηκε στάθμιση των απαντήσεων ανάλογα με τη συμμετοχή της κάθε υποκατηγορίας στο συνολικό κύκλο εργασιών του τομέα. Με αυτόν τον τρόπο προέκυψαν συμπεράσματα (i) ανά μέγεθος, (ii) ανά κλάδο και (iii) συνολικά για τον εταιρικό τομέα ΜμΕ. Βάσει της μεθοδολογίας, οι διακρίσεις που γίνονται κατά την ανάλυση που ακολουθεί αναφέρονται κατά κανόνα σε μερίδια βάσει συνεισφοράς στον κύκλο εργασιών και όχι βάσει αριθμού εταιρειών.

Κατασκευή Δείκτη Εμπιστοσύνης

- Στοχεύοντας στην κατασκευή ενός δείκτη εμπιστοσύνης για τις ΜμΕ, έχουμε συμπεριλάβει κάποιες βασικές ερωτήσεις που αποτυπώνουν το επίπεδο δραστηριότητας κατά το προηγούμενο και επόμενο εξάμηνο. Το πρότυπο των ερωτήσεων βασίζεται στο εναρμονισμένο ερωτηματολόγιο που προτείνουν ο ΟΟΣΑ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βελτιώνοντας έτσι τη συγκρισιμότητα του δείκτη.
- Οι ερωτήσεις του δείκτη έχουν 3 εναλλακτικές απαντήσεις: αύξηση (+), σταθερότητα (=), μείωση (-) ή υψηλότερο από το κανονικό (+), κανονικό (=), χαμηλότερο από το κανονικό (-). Αρχικά μετατρέπουμε τον αριθμό των απαντήσεων ανά κατηγορία (+,=,-) σε ποσοστά και στη συνέχεια υπολογίζουμε το καθαρό ισοζύγιο αφαιρώντας το ποσοστό των (-) από το ποσοστό των (+). Δεύτερο εξάμηνο, ο δείκτης εμπιστοσύνης για κάθε κλάδο είναι ο μέσος όρος των καθαρών ισοζυγίων για τις παρακάτω ερωτήσεις:
 - ✓ Για τη βιομηχανία: Επίπεδο παραγγελιών, επίπεδο αποθεμάτων και μελλοντική τάση παραγωγής.
 - ✓ Για τις υπηρεσίες: Κατάσταση επιχείρησης προηγούμενου εξάμηνου, παρελθοντική και μελλοντική τάση ζήτησης.
 - ✓ Για το εμπόριο: Επίπεδο αποθεμάτων, παρελθοντική και μελλοντική ζήτηση.
 - ✓ Για τις κατασκευές: Επίπεδο ανεκτέλεστου υπολοίπου και μελλοντική τάση απασχόλησης.
- Για το σύνολο του εταιρικού τομέα των ΜμΕ, ο δείκτης εμπιστοσύνης εκτιμήθηκε ως ένας σταθμισμένος μέσος όρος των επιμέρους κλάδων (με σταθμίσεις τα μερίδια του κύκλου εργασιών των κλάδων στην οικονομία).
- Η τακτική διενέργεια της έρευνας σε εξαμηνιαία βάση θα μας προσφέρει την εικόνα της διαχρονικής πορείας των ΜμΕ, όπως θα αποτυπώνεται στο δείκτη. Για την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, η σύγκριση θα διενεργείται μεταξύ του τρέχοντος επιπέδου του δείκτη και του μακροχρόνιου μέσου όρου του (με σκοπό τη διόρθωση ενδεχόμενης υπέρμετρης αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας (over-optimism or over-pessimism bias)).
- Στην πορεία του δείκτη εμπιστοσύνης (όπως και σε τυχόν άλλες διαχρονικές αναλύσεις) δεν λαμβάνεται υπόψη το κλείσιμο εταιρειών παρά μόνο η εξελίξεις που αφορούν τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε λειτουργία κατά την περίοδο διενέργειας της έρευνας.

Ταυτότητα της δειγματοληπτικής έρευνας

- Εταιρία: KANTAR
- Μεθοδολογία: Ποσοτική έρευνα, με τη μορφή τηλεφωνικών συνεντεύξεων (Computer Aided Telephone Interviewing- C.A.T.I.), με χρήση δομημένου ερωτηματολογίου 20 λεπτών.
- Δείγμα: Συνολικά διεξήχθησαν 601 συνεντεύξεις:
 - ✓ 347 επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 1εκ. ευρώ (ελεύθεροι επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις, ΟΕ, ΕΕ, ΕΠΕ, ΑΕ)
 - ✓ 254 επιχειρήσεις με τζίρο από 1-10εκ. ευρώ (ΟΕ, ΕΕ, ΑΕ, ΕΠΕ)
- Γεωγραφική κάλυψη:
 - ✓ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ιωάννινα, Καβάλα, Λάρισα, Πάτρα
- Δειγματοληψία: Πολυσταδιακή, στρωματοποιημένη, μη αναλογική δειγματοληψία ως προς κλάδο, τάξη μεγέθους τζίρου & περιοχή σε κάθε ένα από τα δύο υπο-δείγματα. Quotas ως προς το μέγεθος του τζίρου για το booster δείγμα.
- Στατιστικό σφάλμα: στο σύνολο κάθε υπό-δείγματος των 601 επιχειρήσεων το μέγιστο στατιστικό σφάλμα είναι +/- 4,15% σε επίπεδο εμπιστοσύνης 95%.
- Περίοδος διεξαγωγής: 12/04/2021 – 14/05/2021
- Διεξαγωγή: Η έρευνα διεξήχθη σύμφωνα με τους κώδικες δεοντολογίας της ESOMAR και του ΣΕΔΕΑ και τις προδιαγραφές ποιοτικού ελέγχου που ορίζονται από τον ΠΕΣΣ (Ποιοτικός Έλεγχος Συλλογής Στοιχείων). Για την διεξαγωγή της έρευνας πεδίου εργάστηκαν 39 ερευνητές και 2 επιθεωρητές, με εμπειρία και εξειδίκευση σε έρευνες επιχειρήσεων.

Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Έρευνα Συγκυρίας

Ιούλιος 2021

Τζέση Βουμβάκη

Deputy Chief Economist

(+30) 210 334 1549

e-mail: fvoumv@nbg.gr

Αθανασία Κουτούζου

Head of Entrepreneurship & Business Analysis

(+30) 210 334 1528

e-mail: koutouzou.ath@nbg.gr

Ιωάννης Κρόμπας

(+30) 210 334 1207

e-mail: krompas.ioannis@nbg.gr

Το παρόν δελτίο προορίζεται αποκλειστικά για την ενημέρωση επαγγελματιών επενδυτών οι οποίοι καλούνται να προβούν στην υλοποίηση των επενδυτικών τους αποφάσεων χωρίς να στηρίζονται στα περιεχόμενά του. Σε καμία περίπτωση το παρόν δελτίο δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή να θεωρηθεί ως πρόταση για πώληση είτε ως παρότρυνση για οποιαδήποτε πρόταση αγοράς. Τα στοιχεία που αναφέρονται στο παρόν δελτίο προέρχονται από πηγές που θεωρούνται αξιόπιστες. Μη όντας σε θέση να αποκλείσει το ενδεχόμενο λάθους από μέρους των εν λόγω πηγών η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δεν εγγυάται για ακρίβεια, την επικαιρότητα ή τη χρησιμότητα οποιασδήποτε πληροφορίας. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και οι θυγατρικές της εταιρίες δε φέρουν καμία ευθύνη για οποιαδήποτε άμεση ή παρεπόμενη ζημία απορρέει από οποιαδήποτε χρήση της παρούσας αναφοράς.